

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 1

91. ÅRGANG

20. JANUAR

1979

PAVEN TIL PUEBLA	S. 5
ROLF ØSTBY 60 ÅR	S. 6
DE FØRSTE KRISTNES EUKARISTI II	S. 8
NORDEN OG VERDENSKIRKEN	S. 11

NESTE NUMMER KOMMER 3. FEBRUAR 1979

«TALENTE»

Et nyttårsoppgjør

Det sies ofte at Kirken «står for det tidløse». Men like godt kunne det hevdes at den skjerper vår sans for tiden — vår egen. Den har, i sitt liturgiske år, sine «tider»: Advent, jul, faste, påske, pinse og «det jevne». Og 1. januar har den også noe på hjertet, når vi ser tilbake på et leveår og inn i et nytt.

Ved slutten av sitt eget år taler den gjerne om oppgjør og velger tekster deretter. Siste gang var det Jesu lignelse om talentene (Matteus 25, 14-30). Både i den lignelsen og i en annen, den om vingården og dens forpaktere, bruker Jesus et merkelig bilde på Gud og hans forhold til oss mennesker: I begge fortellingene er Gud en husherre eller en jordeier som drar «utenlands» en tid, men som så kommer tilbake og holder oppgjør med sine husfolk og forvaltere. Og i det oppgjøret kommer det da frem hvordan de har stelt seg mens han var borte.

Nå er Gud aldri «borte» fra menneskenes liv. Jesu bildebruk går her snarere på vårt forhold til ham — det er vi som kan føle at både vi selv og det livet vi lever er gudsforlatte. Og hele Jesu gjerning går jo tvert om utpå å overbevise oss om hvor nær Gud står oss mennesker. For fra denne lignelsen om en Gud som «kommer hjem» og tar oss for seg, går Jesus stadig videre — helt til avskjedstalen i nadverdsalen der han sier oss, at Gud er én som vil leve i og med oss mennesker, intimere og innerligere enn vi helt kan fatte: «Jeg er vintreet, dere er grenene —», «den som eter mitt kjød og drikker mitt blod», som altså mottar i troen brødets og vinens sakramente, «blir i meg og jeg i ham».

Lignelsen om talentene er en fortelling hentet fra pengeverdenen dengang, fortalt av én som ellers ikke brød seg om penger. «Talent» —

som i dag betyr begavelse eller evne — var dengang en stor pengesum, omregnet til våre penger blir det hundretusener av kroner. Det var summer som Jesu tilhørere dengang — fattigfolk — bare kunne drømme om. Men det gjorde de nok, for det har menneskene alltid gjort: Trodd at pengene var bortimot det viktigste. Så velger Jesus sitt bilde der — for å tale om noe som er langt viktigere: Oppgjøret for våre liv. For det er dét han taler om. Den verdige betrodde rikdommen som husherren krever tilbake, og det med renter, er våre liv. Så blir det viktigere enn hva vi greide å skrape sammen på en bankkonto: Det blir livsens og dødsens alvor.

Det er vanskelig å forstå og veie et menneskeliv — selv vårt eget. For alle lever vi fremlengs, inn i det ukjente som så ofte kullkaster våre planer. Og forstår vi overhodet noe av det livet, så er det baklengs, når alt er skjedd og tapene kanskje store, ja uopprettelige i våre øyne. Og så — nokså snart — kommer oppgjøret: Det store sluttregnskapet.

Som Jesus skildrer det i sin fortelling er det strengt saklig. Pengesaker er gjerne det. I andre av sine lignelser viser han oss jo at husherren kan utslette bunnløse underskudd med et pennestrøk fordi han møter fortvilelsen i kreditoren, synes synd på ham og ettergir det hele. Men de tre vi leser om her er det ikke synd på. To av dem har ut fra sine ulike evner tvert om gjort det godt, og får ros for dét. Den tredje står svakere, og det er han som virkelig interesserer oss. For han synes likevel alt er i sin beste orden, det sier han nokså selvsikkert. Ikke er han fallitt, ikke har han satt overstyr betrodde summer: Her er de, hver øre, bare tell etter! Og takk for samarbeidet!

Her er det at fortellingen strammer seg til det spennende. For lengst er det jo nemlig ikke noe så uvesentlig som penger vi har i tankene. Det er *livets* formue Jesus taler om. Og han tar altså strengt og krevende på denne oppdiktede skikkelsen — mildere hadde han vel behandlet en levende stakkar i den håpløse situasjonen. Evangeliene forteller oss ellers også om slikt. Hva er så svikten i denne tredjemannens avregning med husherren? Tilsynelatende er den da uklanderlig?

Bare tilsynelatende.

Gud har nemlig gitt ham livet som et kortvarig lån. Men han har ikke brukt det. Liv — det er alltid en *startkapital*. Men han har gjemt det passivt bort i det som betegnende nok kalles en «safe» — et sikkerhetssted der det nok blir trygt bevart, men heller ikke skaper noe nytt eller kaster noe av seg. Og Gud skapte menneskelivet som et gjen-skinn av sitt eget: Utrettelig skulle det skape *nye* verdier der hvor det levde seg ut.

Javel — vi skjønner jo budskapet, det er storslagent. Men vi har så mange andre slags liv i tankene, ikke minst vårt eget. Slik tenkte vi vel også selv om livet dengang vi var barn og unge, at det skulle gi de store overskudd. Men så *kom* livet, og vi ble redde — fikk nok med å bevare det, overleve så noenlunde, ikke sette det helt overstyr. Vi beroliger oss selv og hverandre med et smil og et skuldertrekk over hva vi engang trodde og håpet for vår fremtid, og sier: «Sånn er jo ikke livet at det kunne bli virkelighet. Jamen var vi naive!»

Jo, sånn er livet — fra *Guds* hånd. Slik mente han det faktisk dengang

han ga oss det. Og slik — ikke vår egen forsiktige mini-utgave — krever han det snart tilbake: Vårt liv.

Jeg tror ikke det er *angst* — angst for den siste dommens dag — Jesus vil legge oss på sinnet med denne lignelsen om talentene. For hans gode budskap til verden var ikke angsten, men gleden, friheten og freden. Lignelsen her er, som alt Jesus sa oss, en bekjennelse av livet, og det «i overflod». Hva han sier oss er vel egentlig dette: Dere kjenner ikke engang deres egne liv! Gud ga hver og en av dere veldige muligheter, som forvaltere av hans egen kjærlighet. Det var derfor han skapte dere. *Der* kunne dere alle være rike overskuddsmennesker. For kapitalen er jo ikke noe dere selv kunne frembringe. Det er *Guds* rikdommer, som han har lagt dere i hendene. Så *bruk* dem — det var bare derfor dere fikk dem! Og bare slik blir dere fullt og helt mennesker. For alt annet er bare en trist avsporing.

V i kunne sette navn på alt dette, både vårt eget og noen andres navn. For det rammer oss alle midt i vår hverdag og virkelighet: Livet som det skulle vært — og så livet som det ble, selv hos mennesker med dåpens veldige, men ubrukte krefter i seg.

Et nytt Kirkens og et verdens år er begynt. Det er en god tid for ettertanke. Et personlig oppgjør nå — og det siste oppgjør blir kanskje sannere og livsnærere for oss alle, når den dagen kommer.

Så la oss *ta* det oppgjøret!

TRYKKFEIL

I nr. 23/24 ble det angitt feil utgivelsesdato for dette nummer — 11. i stedet for 20. januar,

Oppfordring til Bønn for kristen enhet 1979

I dagene 18.—25. januar 1979 samles kristne over hele verden til bønn for kristen enhet under mottoet «Tjen hverandre til Guds ære». (1. Peter 4, 7—11). Sammen bekjenner vi at Jesus er Kristus kommet i kjøtt og blod (1. Joh. 4, 2). Uttrykt på annen måte: Jesus er vår Herre, født av Faderen fra evighet, og samtidig sant menneske født av jomfru Maria for vår frelses skyld. Kristenheten er splittet, men denne grunnleggende bekjennelse har vi felles. Ut fra denne vår felles tro og bekjennelse vender vi oss til Gud i bønn for kristen enhet slik Jesus selv ba om den. Hindringene synes store. Intet mindre enn en full åndens enhet mellom troende mennesker som er helliget i Guds ords sannhet, er målet. For vårt menneskelige blikk kan det se håpløst ut. Men for Gud er ingen ting umulig. Han har lovet å høre vår bønn om vi ber i tro, utholdende og etter hans vilje.

«Slutten på alle ting er nær», sier apostelen Peter i sitt brev. «Vær derfor sindige og nøkterne, så dere kan be. Framfor alt skal dere elske hverandre inderlig, for kjærligheten dekker over en mengde synder».

La oss legge disse ord på sinne. Bønn for kristen enhet forutsetter sindighet, nøkternhet og i alle ting: kjærlighet. Den kjærlighet Gud har skjenket oss, for at vi ved tidenes slutt skal kunne møte ham med samstemmig jubel og lovsang.

Berit Amundsen, Rune Andersen, Nils J. Engelsen, O. Andr. Evja, Karl Gervin, John W. Gran, Wilhelm Hertman, W. Huijbregts, J. Barth Johannessen, Anfinn Kolberg, Edvin Larsson, Arnold Madsen, Nils E. Monstad, Kåre Natvig, Jo Neve, Eivind Saxlund, K. A. Solhaug, Arvid Strand, J. Stø, Rolf Tofte, Olav Tynes, Jorunn Wendel, Gunnar Østenstad, Enok Adnøy, Andreas Aarflot.

Økumenikk

Bønneuken for kristen enhet er igjen her. Kristne fra forskjellige trossamfunn møtes til bønn og samtale hos hverandre. Det har alt skjedd så mange ganger at vi ikke lenger betrakter det hverken som oppsiktsvekkende eller sensasjonelt. Det er blitt tradisjon. Kanskje burde nettopp det siste skjerpe vår årvåkenhet. Når tingene mister sitt første preg av nyhet, skjer det ikke da ofte at de arkiveres trygt og uforpliktende nokså langt bak i vår bevissthet? Man behøver f.eks. ikke ha deltatt i mange slike gudstjenester og sammenkomster, for å fastslå at det er en heller liten, men trofast skare som år etter år slutter opp om denne uken som burde være en av de viktigste i vårt kirkelege liv.

Det er ikke her vi skal spekulere over hvor årsakene kan ligge. Vi vil i stedet understreke den veldige utvikling som har funnet sted i løpet av få år nettopp på økumenikkens område. For vår egen kirke har konsilet her som på så mange andre felter, ført til forandringer. Vi har etterhvert mer og mer oppdaget hvilke verdier andre kristne brødre eier, og at vi har mye å hente fra dem. Egentlig åpnes våre øyne mer og mer for dét, og økumenikken kan på ingen måte begrenses til én liten uke i året. Den er i ferd med å bli en del av vår hverdag.

De færreste av oss ser særlig klart hvordan en eventuell fremtidig kristen enhet kan arte seg. Det som man imidlertid med stor sikkerhet kan fastslå, er at veien vi har å gå både er lang og vanskelig. Vi behøver ikke gå til andre land og kontinenter for å erkjenne dét! Ikke minst er vår egen kirke anstøtsten for mange fortsatt. Hver av oss har som katolske kristne et betydelig ansvar i forhold til de mennesker vi møter. Det er utfra oss at vår kirke dømmes, og det blir opp til oss å være med på å fjerne noen av de fordommer og vrangforestillinger som fortsatt råder.

Men enheten mellom de ulike trossamfunn er også betinget av enhet innen det enkelte trossamfunn. Vi opplever sterke rivninger i den kirke vi selv tilhører — ikke minst mellom s.k. «konservative» og «progressive». Samtidig vet vi at andre ikke-katolske kristne gjør tilsvarende erfaringer. Fenomenet er ikke på noen måte nytt i kirkehistorien, men vi må ikke desto mindre stadig streve for å bevare enheten i den kirke vi tilhører. Siden vi vet at vi deler denne kampen med andre, burde den bare styrke vår gjensidige solidaritet og vårt ønske om kristen enhet.

Biskop Gran.

I anledning det gledelige femogtyveårs jubileum for opprettelsen av Oslo Katolske Bispedømme, sender den hellige far Dem sine hjertelige hilsener. Hans hellighet lover alle sønner og døtre i bispedømmet at han vil huske dem i sine messer og bønner, og med faderlig kjærlighet gir han sin apostoliske velsignelse.

Kardinal Villot

JUBILEUM I TØNSBERG

St. Olav menighet i Tønsberg feiret søndag 10. desember sitt 20-års jubileum for sognekirken med nyinnvielse av det restaurerte og delvis ombygde kirkerom under en høytidelig aftenmesse forrettet av biskop J. W. Gran.

KARDINAL JOSEF FRINGS ER DØD

Den katolske kirkes primas i Vest-Tyskland gjennom mange år, kardinal Josef Frings, avgikk ved døden søndag 17. desember nesten 92 år gammel.

Han ble erkebiskop av Köln i 1946 og var den store samlingsskikkelse for Kirken under de uhyre vanskelige oppbygningsår i et Tyskland i ruiner. Da han trakk seg tilbake i 1969 kunne han glede seg over en konsolidert og dynamisk Kirke som takket være hans generøse vidsyn var sterkt engasjert i konstruktiv hjelp til u-landene gjennom organisasjonene Adveniat og Misereor.

Han var en markant og ledende personlighet under Vatikankonsilet og var ellers viden kjent for sin fine humor.

I 1965 organiserte kardinal Frings i Hamburg den «Nordische Katholikentag» som samlet tusener av katolske kristne fra Norden og Tyskland til en felles manifestasjon av de helt store og der han selv, en rekke tyske og samtlige skandinaviske biskoper, deltok.

Kardinal Frings ble begravet i Köln 21. desember. Den Nordiske Bispekonferanse var representert ved biskop John W. Gran.

PAVEN REISER TIL PUEBLA

Da paven 23. desember mottok kardinalenes juleønsker, meddelte han ifølge *Le Monde*, at han reiser til Mexico for åpningen av den tredje generalforsamling til den latin-amerikanske bispekonferanse i Puebla.

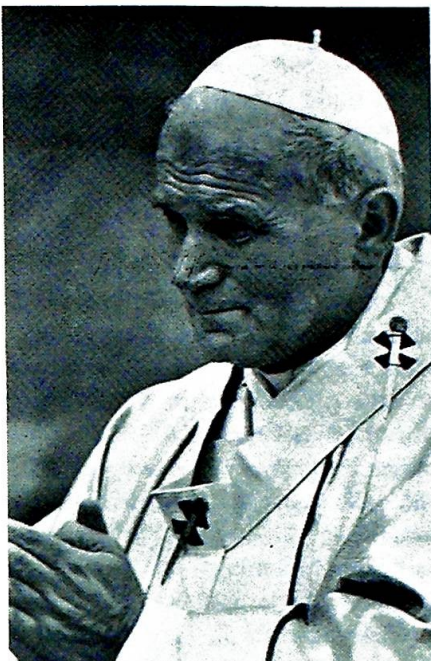
I likhet med Paul VI tilbringer Johannes Paul II tre dager i Latin-Amerika. Han ankommer 27. januar i Mexico for å feire åpningsmessen i basilikaen Notre-Dame-de-Guadalupe. Så går turen til Puebla hvor han blir frem til 30. januar for å henvende seg til de tretusen deltagerne som er samlet frem til 12. februar.

Idet paven viste til møtets tema — «Dagens og morgendagens evangelisering av Latin-Amerika» — understreket han viktigheten av begivenheten. «Noen har sagt at Kirkens fremtid står på spill i Latin-Amerika. Seeningen uttrykker en sannhet fordi den viser i hvilken grad den universelle kirkes skjebne er forbundet med utviklingen av kirken i Latin-Amerika.»

Paven har alt ved flere anledninger vist sin store interesse for menneskerettighetene og den verden vi lever i. Han har bl.a. sendt representanter til Libanon for å få et bedre bilde av situasjonen i landet. Likeledes har han sendt mgr. Antonio Samoré til Buenos Aires for å forsøke å megle i en grensekonflikt mellom Chile og Argentina.

Besøk i Romas menigheter

«Jeg er meg meget bevisst å være den universelle kirkes pave etter at jeg er blitt biskop av Roma» uttalte paven til Romas prester. «I tyve år har jeg vært biskop og i femten år ansvarlig for sjelesorgen i et av Polens eldste bispedømmer . . . så jeg vet hva det betyr å evangelisere og være pastoralt aktiv i en by som i sitt historiske sentrum er full av kirker med stadig mindre mennesker mens forsteder og nye kvarter bygges opp andre steder med sine behov — ja, man må kanskje sloss for å få

nye kirker, menigheter og andre hjørnестener for evangeliseringen.»

«I mitt tidligere arbeid som biskop hadde jeg stor hjelp av bispedømmets presteråd både som et fellesskap som var godt å få del i og hvor man kunne snakke sammen om den felles omsorg for det prestelige liv og for en bedret sjelesorg.»

Paven nevnte også i hvilken grad han følte seg hjemme når han fikk besøke de forskjellige menighetene og tilføyde at han aktet å fortsette med dette i Roma. Paven vil ikke bare vie seg til den universelle kirke, men også og ikke minst til de som tilhører hans eget bispedømme. (Katolsk Kyrkotidning).

Arbeidsløse brødre

«The Tablet» opplyser at paven før jul talte til en gruppe kristne arbeidere fra en rekke bedrifter i Italia. Etter en kort hentydning til sin egen erfaring som arbeider under krigen, begynte paven generelt å tale om Kirkens sosiale lære fra Leo XIII til Paul VI. Om de kristne arbeiderne fremholdt han så følgende: «Jeg håper inderlig at arbeid må være en virkelig rettighet for ethvert menneske.

Den nåværende internasjonale situasjon er så vanskelig og sammensatt, at man ikke kan ta den alvorlig nok. Fordi vi vet at arbeid betyr liv, sinnsro, interesse må vi ønske det for alle . . . Å være uten arbeid er psykologisk uheldig og farlig — ikke minst for unge mennesker og for de som har familie å underholde . . . Men ord er ikke nok! Vi må hjelpe på en konkret kristen måte. Dette angår ikke bare regjeringene, men de som ansetter andre og de av oss som er ansatt. På begge sider er det rettigheter og plikter. Skal et samfunn bevare sin likevekt i fred og til det felles beste, må alle bidra til bekjempelsen av egoismen. Det er viselig en vanskelig oppgave, men de kristne må gjøre et nitid forsøk på å være rettferdige i alt og mot alle.»

Avslutningvis ba paven de kristne om å helliggjøre sitt arbeid. Om arbeidet ikke alltid er lett, tilfredsstillende eller godt betalt, må vi huske at «ethvert arbeid er en form for samarbeid med Gud for å fullkomngjøre den natur han har skapt, og en tjeneste for ens brødre.»

LEFEBVRE OG VATIKANET

En talsmann for Vatikanet, p. Romeo Panciroli, tilbakeviser pressemeldinger om at paven har overveiet å heve suspensjonen *a divinis* av den tradisjonalistiske erkebiskop Marcel Lefebvre. Det blir understreket at intet er endret i den kirkerettslige situasjon vis-a-vis den suspenderte erkebiskop som etter eget ønske nylig ble mottatt i en privataudien hos paven.

(The Tablet)

BISPESYNODEN I 1980

«Den kristne families rolle i verden av idag» er tema for Bispesynodens femte generalforsamling. Møtet finner sted i Roma høsten 1980.

(The Tablet)

ROLF ØSTBYE SEKSTI ÅR

Hvem som har sagt det, vet jeg ikke, men det lyder omtrent som følger: «Et harmonisk sinn har likevekt mellom godmodighet og bestemthet. Bare godmodighet eller bare bestemthet er like disharmonisk som et voksllys i solskinn eller en tømmerstokk i en slalåmløype. Vær ikke bare sukker, ellers skal verden snart suge deg opp. Men vær heller ikke bare eddik, for da spytter man deg ut.»

Det er i sannhet få gitt å balansere mellom tilværelsens motsetninger. Antikkens filosofer sa at et menneske som klarte det, var harmonisk og at det var forbilledlig, og selve evnen til å beherske motsetningene kalte de sofrosyne.

Men det finnes også andre mennesker i vår egen tid som har denne sjeldne evnen. Et av dem er Rolf Østbye, som «St. Olav» i dag vil bringe sine lykkeønskninger i anledning av 60-årsdagen 16/12-78.

Om årsakene til det harmoniske sinn — på den ene siden velviljen, tålmodigheten, toleransen og på den andre siden bestemthet og sikkerhet — eksisterer det ganske visst mange teorier. Jeg liker å tenke på Platons i forbindelse med Rolf Østbye: «Musikken spiller den største rolle ved oppdragelsen, fordi rytme og harmoni trenger dypest inn i sjelen, griper den kraftigst, bringer skjønnhet og gjør det menneske edelt som får høre den vakre musikk.»

I barndomshjemmet på Grünerløkka var sang og musikk daglig kost, og som medlem av et av våre første guttekor fikk Rolf Østbye ytterligere stimulert sine musikalske

interesser og kunnskaper. Hånd i hånd med sangen gikk klaverstudiet. Ganske snart oppdaget han notesamlingen på Deichmanske bibliotek, og klaveruttogene av operaer og musicals som han fant her, har sikkert medvirket til hans tidlige interesse for musikkteateret. Den Norske Opera skulle jo også senere bli hans arbeidsplass.

Og det er vel helst i forbindelse med hans musikalske innsats at «St. Olav» vil bringe Rolf Østbye sin takk og hyllest. I ca. 40 år har han stått i kirkemusikkens tjeneste som korsanger, organist og kantor ved St. Olav domkirke, og det er en tjeneste som har vært oppfylt med en sjelden grad av hengivenhet, plikt og trofasthet. Søndag etter søndag, år ut og år inn, vanlige høymesser som festdager, ved alle anledninger har Rolf Østbye vært på plass til alles glede og oppbyggelse.

Vi vanlige kirkegjengere, tenker vi noensinne over det arbeid som ligger bak for eksempel en høymesse når det gjelder musikken. Vi er så vant til at både organist og korister gjør sine saker så godt ved enhver anledning at vi mister evnen til å forstå den arbeidsinnsats som kreves. Tekster skal oversettes fra latin til norsk og tilpasses en gregoriansk sekvens. Noter skal skrives ut og kopieres. Jeg vet at vår organist har brukt mang en nattetime for å ha stoffet klart. Ved de store høytider blir det kanskje aktuelt å forsterke koret, og så må organisten snakke med folk eller ringe rundt for å skaffe ekstramannskap. Det han selv skal spille som preludium og postludium, skal også forberedes. Dertil kommer øvelsene med koret og drøfting med presten om detaljer i opplegget for messen. Det er nokså meget som må klaffe for at det skal bli noe helt og

Fra høytideligheten i Foreningslokalet 17. desember i anledning av Rolf Østbyes 60-årsdag. Som takk for sin innsats utnevnte biskop Gran ham til ridder av Den hellige Gregor den stores orden.

NORSK KUNST I BILDER

Ved Arne Gunnarsjaa

Per Simonnæs' annet bind om norsk kunst i bilder er nå utkommet. Det første bind hadde som kjent titelen: «Naturen gjennom kunstnerøyne» (se «St. Olav» nr. 23/24 1977 s. 14), det annet: «Den ytre og den indre virkelighet». Begge er meget vakre bøker, rikt illustrert med mange gode farvereproduksjoner.

Verkets hovedtittel — «Norsk kunst i bilder» — er meget god. For det første er ikke bare maleri og grafikk med, men også skulptur. For det annet er også teksten søkt sentrert rundt visse hovedtemaer — visse «bilder» — slik at også teksten selv fastholder disse. Dette er, som jeg tidligere har påpekt, en ukonvensjonell og frisk presentasjonsmåte. Den klare hovedrammen i bind I tillot også en slik «fri» metode, ubundet av vanlig kronologisk fremstilling. Dermed kunne fruktbare «sidesprang» tillates, uten at man mistet oversikten. Grunnreferansen var hele tiden tilstede.

Forfatteren har fortsatt denne linje i bind II, med disse hovedkapitler: «Den ytre og den indre virkelighet», «Lys og farge», «Fresko-epoken», «Form og Miljø», «Materialer» og «Sosialt og politisk engasjement».

Som det vil fremgå av det ovenstående, er oversikten i dette bind ikke så klar som i det første. Noe av forklaringen kan være at bindets tittel antyder en hovedinndeling i to deler. Og da passer det ikke med bindtittelen også som kapiteloverskrift, *likeverdige ordnet* blant andre kapiteloverskrifter. Grunnreferansen blir derved unødig uklar, og det er ikke heldig når man har en så rik — og vanskelig — emnekrets som den «ytre» og «indre virkelighet». (Vanskelighetsgraden illustreres best ved det faktum at begge disse «virkeligheter» undertiden smelter sammen, f.eks. hos Edvard Munch. Han innleder da også meget passende boken.)

Det hadde hjulpet om kapitlene «Fresko-epoken» og «Sosialt og poli-

tisk engasjement» hadde vært samordnet innen rammen: den «ytre» virkelighet. Her hadde også Frits Thaulow og Christian Krohg hørt hjemme (kap. 1). Mere teknisk pregete avsnitt, såsom ss. 67—69, kunne vært tatt ut av hovedteksten og henvist til et appendiks: «Kunstens midler». Og endelig hadde det ikke skadet om forholdet mellom bildende kunst og arkitektur var blitt litt grundigere behandlet. Riktignok er avsnittet om Gunnar S. Gundersen og Halvdan Ljosne hederlige unntak (ss. 71—76), men Sigurd Wings banebrytende innsats i Oslo Handelsgymnasium burde blitt sterkere betonet (ss. 93, 98 og 100). Hans arbeide her var nyskapende ikke bare materialmessig, men også i samspillet med arkitekturen — et velgjørende alternativ til freskoepokens ofte istykkerdekorerte rom.

Kunstens verden er rik. Og det er vanskelig å innfatte den mellom bokpermer. Bokens fremste fortrinn er at den i stor grad slipper kunstneren selv til, i bilder som ord. Og det er intet lite fortrinn!

Per Simonnæs:

«Den ytre og den indre virkelighet»

Bind II av Norsk kunst i bilder

Grøndahl 1978

vakkert ut av det. Det menneske skal besitte en sjelden grad av offervilje og tro, som år etter år utfører denne tjenesten, og med den innstilling at for Vår Herre er bare det beste godt nok.

Rolf Østbye har etterhånden blitt noe av en spesialist når det gjelder messens liturgi, forøvrig ikke bare den romersk-katolske, men også den ortodokse i dens mange avskygninger. Et av de problem som har opp tatt ham meget, er mulighetene for å bevare den tradisjonsrike gregorianske sangen ved den utvidete bruk av nasjonalspråket i messen, som Det annet vatikankonsil har gitt adgang til. Bare den som har innsikt i dette stoffet, vet hvor krevende et slikt arbeid er, å skulle overføre til norsk en musikk som gjennom mange hundre år har vært knyttet til latin. Til musikalsk og rytmisk sans kommer nemlig også sikkert øre for språklige valører.

Det synes bestemt som om de prøver på messer i norsk språkdrakt og på de gamle gregorianske tonene, som Rolf Østbye har gitt oss, er et særdeles verdifullt alternativ til de komponerte messene. I denne forbindelse kan nevnes at man innen katolske kretser i England arbeider seriøst med de samme problemene.

Vi takker Rolf Østbye for det store arbeid han har nedlagt i St. Olavs menighet for å forskjønne og levedegjøre messen, og håper at han ennå i mange år fremover må få styrke og støtte til sitt virke som organist og kantor ved vår domkirke. Vi gratulerer post festum med 60-årsdagen og ønsker Ad multos annos.

DE FØRSTE KRIST

DIDAKÉ

Ut over dette er det få klare opplysninger om eukaristien vi kan hente i Det nye testamente, og vi må frem til overgangen mellom det 1. og 2. årh. før vi får mer nøyaktige opplysninger. For selv om synoptikerne og Paulus gjengir hva Jesus sa og gjorde, er det ikke dermed sagt at de første kristne sa og gjorde nøyaktig det samme når de holdt eukaristi. Vi regner f. eks. spontant med at de ville gjenta Jesu ord, innstiftelsesordene: «Dette er mitt legeme» — «Dette er mitt blod», men dette er ingen selvfølge. Identifiseringen av brødet med Jesu legeme og vinen med hans blod er som sagt godt belagt, men det er ikke dermed sagt at de leste innstiftelsesordene over dem. Slik er det i hvert fall ikke i det tidligste «rituale» for eukaristien som vi har bevart, nemlig forskriftene i det gamle og viktige skriftet som kalles *Didaké*, fra ca. år 90—100. Dette skriftet, som ble gjenoppdaget først for ca. hundre år siden, kaster lys over mange ting som man inntil da ikke hadde visst. Ikke minst er de opplysningene

som vi her får om den tidlige kristne eukaristi, uhyre interessante.

Didaké foreskriver at de kristne skal komme sammen på «Herrens dag» og bryte brødet og fremsi takksigelsen (eukaristien) etter en forutgående bekjennelse av syndene. At Herrens dag, den første dag i uken, var den vanlige dagen å møtes på, bekreftes av Plinius' brev og av Ap. gj., 20, 7. Bekjennelsen av syndene ser først og fremst ut til å ha hatt med forsoning mellom kirkens medlemmer å gjøre. Didaké sier: «Enhver som ligger i strid med en trosfelle, skal ikke komme sammen med dere før de er blitt forsonet, slik at han ikke skal få del i deres offer». Innbyrdes kjærlighet, nødvendigheten av forsoning og tilgivelse, med andre ord kirkens enhet, står helt sentralt i den tidlige kirkes tanker omkring eukaristien. Dét fremgår tydelig av Paulus i 1. Kor. 11, hvor hans anliggende egentlig ikke er å fortelle korintierne om hvordan Jesus instiftet nattverden, men om nødvendigheten av enhet og forsoning og innbyrdes kjærlighet for å kunne delta i den samme eukaristi. Eukaris-

tien er kirkens enhet, slik som Paulus sier det helt klart et annet sted, i 1. Kor. 10, 17: «Fordi der er ett brød, er vi også ett legeme, så mange som vi er, for alle har vi del i det ene brød». — Matteus 5, 23—24 ligger også nær opp til tankegangen i Didaké om forsoning som forutsetning for deltagelse i kirkens eukaristi, og dette gjenspeiler tydelig noe som var svært viktig for den tidlige kirke. — Interessant er det også at Didaké kaller eukaristien et offer, og ikke engang Kristi offer, men «deres» offer, — en tanke som ligger temmelig fjernt for oss. Det er første gang vi støter på en slik formulering, men den er parallell til lignende offeruttrykk i 1. Clemensbrev, selv om de er tvetydige. Det tar i det hele tatt ganske lang tid før det blir klart i tidlige kristne skrifter om eukaristien er Kristi offer, eller om offeret er brødet og vinen som de troende bærer frem. — Dessuten foreskriver Didaké at man ikke skal la ikke-døpte ta del i eukaristien idet skriftet gjengir Mat. 7, 6: «Gi ikke det hellige til hundene».

Hva selve den eukaristiske handling

FRA DIDAKÉ:

Hva eukaristien angår, skal dere fremsi den slik. Først over kalken: «Vi takker deg, du vår Far, for Davids, din tjeners, hellige vintre som du har lært oss å kjenne gjennom din tjener Jesus. Ære være deg i evighet».

Over brødet: «Vi takker deg, du vår Far, for livet og kunnskapen som du har lært oss å kjenne gjennom din tjener Jesus. Ære være deg i evighet».

Som dette brød var spredt på åsene og er blitt samlet til ett, slik må du la din kirke samles fra alle jordens ender inn i ditt rike. For din er æren og makten gjennom Jesus Kristus i evighet». . . .

Etter at dere er blitt mette, skal dere takke slik: «Vi takker deg, hellige Far, for ditt hellige navn som du har latt bo i våre hjerter, og for kunnskapen og troen og udødeligheten som du har lært oss å kjenne gjennom din tjener Jesus. Ære være deg i evighet».

Du Allhersker, skapte alt for ditt navns skyld. Du gav mat og drikke til glede for menneskene for at de skulle takke deg. Til oss har du i nåde gitt en åndelig mat og drikk til evig liv gjennom din tjener Jesus. Fremfor alt takker vi deg fordi du er mektig, — deg være ære i evighet».

Kom i hu, Herre, din kirke så du frir den fra alt ondt og gjør den fullkommen i din kjærlighet. Samle den helliggjort fra de fire verdenshjørner inn i ditt rike som du har gjort i stand til den. For din er æren og makten i evighet».

La nåden komme og denne verden gå til grunne. Hosanna, Davids Gud. Hvis noen er hellig, så la ham komme; hvis han ikke er det, så la ham omvende seg. Maranatha. Amen.»

(Kap. 9 og 10)

ENES EUKARISTI II

angår, begynner den med en velsignelse av kalken (se rammen), og deretter av brødet. Vi mangler her enhver henvisning til selve innstiftelsen av nattverden, — det er nok det mest iøynefallende for den moderne leser. Selve velsignelsen er meget kort, men «etter at dere er blitt mette», sies det — dette foregår altså fremdeles under et måltid — følger en lengre takksigelsesbønn.

På grunn av det faktum at Didakés eukaristi er så ulik alt som kommer senere, har mange tvilt på at dette virkelig var en «ekte» eukaristi, og hevdet at det her dreier seg om velsignelser beregnet på et agapemåltid. Det har ikke manglet spissfindige forklaringer for å påvise dette. Disse innvendingene må ansees for å være endelig tilbakevist av nyere forskning. Hele sammenhengen viser at dette virkelig er en eukaristi, og dessuten må vi tilføye at selve den tanke at man innenfor et agapemåltid først skulle ha en agapevelsignelse av brødet og vinen, og deretter (en ikke gjen-gitt) «egentlig» eukaristi, er intet mindre enn uhyrlig. Didaké gjengir én urkristen eukaristi.

Derimot har senere forskning vist på en temmelig overbevisende måte at det eksisterer en meget nær sammenheng mellom Didakés eukaristi og de jødiske bordbønner, *birkat ha-mazon*, som ble brukt ved særlig høytidelige anledninger. Som Dix sier det: «... our understanding of our forms of worship underwent a radical transformation some forty years ago when it finally occurred to someone that Jesus was a Jew». («... vår forståelse av de gudstjenesteformer vi har, gjennomgikk en radikal forandring for omkring førti år siden da det endelig gikk opp for enkelte at Jesus var en jøde.» Det er på bakgrunn av *birkat ha-mazon*, og ikke på bakgrunn av det jødiske påskemåltid, at fremveksten av den tidlige kristne eukaristi må forståes. — Dette

forhindrer ikke at tendensen i Didaké er tydelig anti-jødisk, og at skriftet i så måte er typisk for det hatske forhold som fantes mellom jøder og kristne allerede i tiden før og etter den 1. jødiske krig (66—70).

Til å begynne med, sannsynligvis til langt ut i det annet århundre, har det sikkert eksistert svært mange forskjellige skikker hva eukaristien angår, og det må anses som helt fåfengt å ville føre de forskjellige formene for eukaristifeiring tilbake til en urform. En slik har neppe eksistert, selv om Dix sikkert har rett i at man kan gjenfinne den samme grunnstruktur i handlingen — den firdelte strukturen er nevnt tidligere — men enda sikrere er det at ordlyden i bønnen varierte. Også Didaké spesifiserer at profetene skal ha lov til å fremføre takksigelsen (eukaristien) som de vil. Det permanente i eukaristien er altså ikke å finne i ordene, ikke engang i forståelsen av hva eukaristien er, men i handlingens struktur.

JUSTIN MARTYR

Allikevel er det tydelig at det har skjedd en gradvis uniformering både av struktur og ord. I hvert fall begynner vi å kjenne oss igjen når vi kommer frem til midten av det 2. årh. og leser den beskrivelse som Justin Martyr, ca. år 155, gir av eukaristien. I sin 1. *Apologi* gir han den første fullstendige beskrivelse av en kristen eukaristi

som vi kjenner. På den såkalte solens dag (han skriver for hedninger), sier han, samles alle kristne fra by og land og leser apostlenes «erindringer» eller profetenes skrifter «så lenge som tiden tillater». Deretter holder «den av brødrene som er den forrettende», en tale. Etter prekenen følger bønner «for at vi som er kommet til sannhets erkjennelse, må bli verdige til også i gjerning å finnes som gode borgere og loyldig folk og slik oppnå den evige frelse» (Kap. 65. — Tendensen i skriftet er å vise at de kristne er respektable borgere). — Dette tilsvarende den såkalte «oratio fidelium» — de troendes forbønner — som i dag også finner sted etter prekenen. — Etter forbønnene hilser de tilstedeværende hverandre med et kyss, og så bringes det brød og et beger vann og vin til den som forretter, som så «oppsender lov og pris til alle tings Far ved Sønnens og Den hellige ånds navn og gjør en lang takksigelse (eukaristi) fordi vi har fått alle disse nådegaver av ham» (ibid.). Etter denne «eukaristien» uttrykker folket sitt bifall ved et rungende *Amen*, som tilsvarende det amen som også i dag avslutter messens kanon. Etter dette, forklarer Justin, deler diakonene ut brød og vin til de tilstedeværende og bærer det også ut til dem som ikke har hatt anledning til å komme til selve gudstjenesten.

Den moderne katolske leser vil ikke ha noen vanskelighet med å gjenkjen-

ne grunnstrukturen i vår egen messe-liturgi: Først ordets liturgi med skriftlesninger, preken og forbønner — deretter selve den eukaristiske bønn (kanon) med det avsluttende amen. Det vesentligste som er forskjellig, er fredshilsenens plassering som i våre dagers liturgi finner sted umiddelbart før kommunionen, og Fader vår og Agnus Dei etter kanon, tillegg som kom inn i den vestlige liturgi tidligst på 3-400-tallet.

HIPPOLYTES

Følelsen av gjenkjennelse vil bli enda sterkere når vi kommer til den neste liturgiske tekst, den første fullstendige tekst etter Didaké, som er den såkalte Hippolytos kanon (se rammen). Selve teksten og tilblivelsesstedet, — også forfatterens identitet — byr på mange problemer. Kanskje

gjengir teksten liturgisk skikk i Roma rundt 180. Den er uttrykkelig fremsatt som et eksempel på hvordan man kan be den store eukaristibønn. Hippolytos sier at biskopen har lov til fritt å utforme den som han vil — et privilegium han tydeligvis har arvet fra Didakés profet. Men eksempler av den art som Hippolytes her kommer med, forbundet med den menneskelige svakhet, har gjort at man i århundreskiftet rundt 200 og i tiden etter, nok etter hvert har begynt å standardisere disse bønnene temmelig meget. Vi har i hvert fall her hos Hippolytos en fullt ferdig «katolsk» eukaristibønn, så katolsk at den er i bruk den dag i dag i redigert form, innført etter liturgireformen som den såkalte 2. eukaristibønn. Det mest iøynefallende er at man her har tatt med selve innstiftelsesordene, som med unntak av Didaké og en tidlig syrisk liturgi (*Addai og Mari*)

er fast inventar i alle de tidlige liturgiske tekster som er blitt bevart, eller som vi med en viss grad av sikkerhet kan rekonstruere.

I og med Hippolytos kanon står vi på temmelig fast grunn hva kjennskapet til den tidlige kristne liturgi angår, men som det vil fremgå av denne artikkelen, ligger tiden før midten av det 2. årh. i et forholdsvis dunkelt skjær, dog med enkelte lysninger. Sannsynligvis har man hatt en meget stor variasjon i måten å utføre eukaristien på fra sted til sted. Og selv om en viss standardisering ser ut til å begynne å gjøre seg gjeldende henimot slutten av det 2. årh., forble variasjonsbredden meget stor i svært mange hundre år fremover. Ja, i den vestlige kirke må vi faktisk helt frem til bortimot år 1 000 før vi kan si at vi har en helt enhetlig liturgi for hele Vest-Europa.

HIPPOLYTOS:

OM EUKARISTIEN

Diakonene skal rekke ham (biskopen) offergavene, og han skal legge hendene på dem sammen med hele presbyteriet og fremsi denne takksigelsen:

«Herren være med dere».

Og alle svarer: «Og med din ånd».

«Løft deres hjerter».

«Vi løfter våre hjerter til Herren».

«La oss takke Herren».

«Det er verdig og rett».

Og han fortsetter slik: «Vi takker deg, Gud, ved din elskede tjener Jesus Kristus som du sendte oss i de siste tider som frelser og gjenløser og budbringer for din vilje, han som er ditt uadskillelige ord ved hvem du skapte alt, og som var deg til behag. Du sendte ham fra himmelen inn i jomfruens skjød, og da han var blitt unnfanget, ble han kjød og viste seg som din sønn, født av Den hellige ånd og av en jomfru. Da han gjorde din vilje og skaffet deg et hellig folk, strakte han ut sine hender da han gikk til sin lidelse for å fri fra lidelsen dem som skulle komme til å tro på deg. Han overgav seg frivillig til lidelsen for å utslette døden, bryte djevelens bånd, underkaste seg helvetet, opplyse de rettferdige, opprette sin pakt og åpenbare oppstandelsen. Han tok brødet, takket deg og sa: «Ta, et, dette er mitt legeme som blir brudt for dere». På samme måte kalkan idet han sa: «Dette er mitt blod som blir utgydt for dere. Når dere gjør dette, gjør det til minne om meg».

Derfor minnes vi hans død og oppstandelse og ofrer deg brødet og kalken og takker deg som holdt oss verdige til å stå for ditt åsyn og tjene deg. Og vi ber deg at du vil sende din Hellige Ånd inn i din hellige kirkes offergave. Vi ber deg å samle til ett alle som mottar den, fylle oss med Den hellige ånd, befeste vår tro i sannheten, slik at vi lover og priser deg ved din tjener Jesus Kristus. Ved ham er deg ære og herlighet, til deg, Fader, Sønn og Hellig Ånd i den hellige kirke nå og i all evighet.

Amen.

(Den apostoliske overlevering, kap. 4)

Nordens biskoper møttes på Mariaholm

Den nordiske biskopskonferanse (NBK) ligner meget få andre, innen den katolske verdenskirke vi tilhører, allerede ved at den er et internasjonalt organ. De samlet omkring 130.000 katolske kristne i de fem nordiske land lever innenfor et område så enhetlig i kultur og samfunnsform, at de kirkelig og pastoralt er henvist til hverandre i et ganske nært og vidtgående samarbeide. Også fra utlandet og Vatikanet sett, danner de naturlig en enhet med sitt tydelige fellespreg: Ikke lenger «misjonsområder», men utføpere av den europeiske katolske kristenhet med en helt egen profil i Kirken. Ikke lenger så passivt mottagende, men forlenget aktivt bidragende til katolisismens mangfold allerede i Europa, med hva de kan yte ut fra sin egenart.

I dagene 26. november til 2. desember 1978 møttes de syv nordiske overhyrder til et arbeidsmøte på Mariaholm, Oslo Katolske Bispedømmes kurs- og ferisentrum ved Øyeren: Biskopene John Willem Gran (Oslo — konferansens formann), Hans L. Martensen (København), Paul Verschuren (Helsinki), Hubertus Brandenburg (Stockholm), Hinrik Frehen (Reykjavik), Gerhard Schwenzer (Trondheim) samt Gerhard Goebel, den apostoliske administrator i Tromsø. Dessuten møtte konferansens sekretær pater Henri Leenders, og pater Hallvard Rieber-Mohn som presseferent. Til åpningen inntraff også erkebiskop J. B. Zabkar, den apostoliske delegat til Norden, og frembar hilsen, anerkjennelse og gode ønsker fra vatikansk hold.

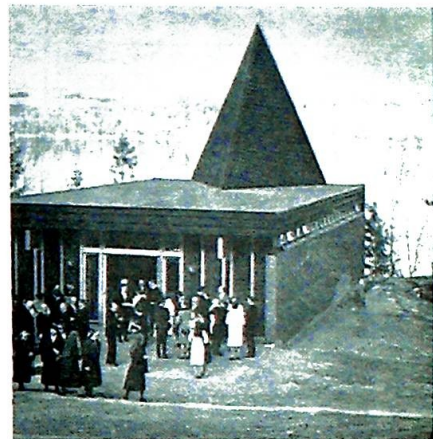
EN UTSATT KIRKEAVDELING

For mange er vel allerede disse mindretallskirkers økonomiske basis noe av en gåte. På den ene side er

deres egne ressurser få og små, på den annen side bidrar katolikkene i Norden, nettopp ved avgjørelser i Bispekonferansen, generøst til utviklingshjelp flere steder i den 3. verden. I og med at deres status av «misjoner» opphører, avvikles gradvis den økonomiske støtte de hittil fikk fra Roma, og inntil de blir materielt selvhjulpne, må andre støtteformer tre i kraft. Under de senere år er det bygget ut en vidtgående økonomisk og annen hjelp fra de vest-tyske katolske bispedømmer, som alltid har vist stor omsorg for katolikker i «diaspora»: dvs. spredte mindretall både i Tyskland og andre steder. Gjennom forskjellige organismer for slik støtte yter de Nordens kirker årlig sammenlagt omkring 340.000 DM, med særlig sikte på å lette prestenes liv og arbeidsmuligheter i sognene. Våre tyske trosfeller har her muliggjort tiltak og virksomheter som ellers ville ligget nede, og sier seg beredt til det også fremover. Men denne ordning er provisorisk fra år til år og behov til behov, og nødvendiggjør at de nordiske biskoper studerer nærmere alternativer og finner et grunnlag for størst mulig økonomisk uavhengighet i fremtiden.

U-HJELPEN OG INNVANDRERNE

Kan vi, som altså ennå selv må hjelpes, yte noe for mennesker som er verre stillet? Det skal og må vi — de nordiske kirkers Caritas-organisasjoner har lenge sett ut over de hjemlige behov. Særlig gjennom innsamlinger i fastetiden har de kunnet gå inn i en rekke utviklingsprosjekter i det fremmede med vesentlige bidrag. Fasteaksjonen 1978 fikk et godt resultat, hovedsaklig med U-hjelp i Brasil og Macau som formål. Men flere mindre projekter kunne også gis støt-

te, takket være bidrag fra NORAD (den statlige norske utviklingshjelp).

Når det gjelder fasteaksjonen 1979 drøftet biskopene flere muligheter, på forslag fra NKU — Nordens katolske utviklingshjelp. Planer om støtte til bygging av kornsiloer i Ruanda, tidvis et hungerområde, og til utdanning av forvaltere for disse viktige matreserver, vil bli ytterligere utredet. Foreløpig ble besluttet at hovedsaken i 1979 bør være katastrofehjelp til India, med 10 % av innsamlingsresultatet i bakhånd for mindre tiltak.

Vi lever i en verden og i en tid med stor bevegelighet i befolkningene, og mange av Kirkens bispedømmer har på kort tid måttet innpasse store grupper fremmedarbeidere og innvandrere, ikke få av dem er katolikker. I mars 1979 samles en verdenskongress i Roma for å drøfte problemer og løsninger i så måte. I Norden er det særlig Sverige som har møtt denne veldige utfordring, men den er høyst merkelig også i Danmark og Norge. Den nordiske biskopskonferanse har nedsatt en egen kommisjon for sjelesorgen blant innvandrere, og beskjeftiger seg ellers inngående med vår forståelse av deres

(Forts. s. 13)

GUDSTJENESTER I HELGENE		Dialog	Høy- messe
OSLO: <i>St. Olavs domkirke</i> Akersveien 1 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lord.: sønd.: (eng)	19.00 9.30 19.00	— 11.00 —
<i>St. Hallvard kirke</i> , Frans'kanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Domin'kanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00 18.30	11.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 21 23 55		9.00	11.00
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587			10.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	lord.: sønd.:	18.30 8.00	11.00
BERGEN: <i>St. Pauls kirke</i> , Chr'stiesgt. 16, tlf. 21 54 10	lord.: sønd.:	19.00 —	11.00
<i>Vår Frue Kirke</i> , Helleveien	sønd.:	9.30	
<i>Florida kapell</i> , Nygaardsgt. 124		19.00	
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappellensgt. 1, tlf. 83 20 19	lord.: sønd.:	18.00 8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kr'st'ian V's pl. 1, tlf. 81 168		9.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751	lord.: sønd.:	18.00 —	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haraldsgt. 21, tlf. 23 195			11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vestertngt. 5, tlf. 22 381		9.00	11.00
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225	lord.: sønd.:	18.00 —	11.00
LILLEHAMMER: <i>Mariakirken</i> , Wedemannsgate 3 A, tlf. 52 550	lord.: sønd.:	18.00 —	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romer'ksgt. 1, tlf. 71 28 85		9.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 41 038		—	17.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35		8.30 19.00	10.45
<i>Eikeli kirke</i> , Veståsen 20, tlf. 24 25 69		9.30	10.30
STAVANGER: <i>St. Svithuns kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	lord.: sønd.:	17.00 8.30 9.30	11.00
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandef'ordsgt. 1, tlf. 11 949			11.00
VOSS: <i>St. Olavs kapell</i> Finne, tlf. 12 510			Efter avtale
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> Prinsensgt. 2a2 B'skopen og prestegården, tlf. 21 214		8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila, tlf. 21 670		6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Fl'ntegt. 5, tlf. 72 779			11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29			11.00
MOLDE: <i>St. Sanniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467			11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Norvesund, tlf. 37 558	lord.: sønd.:	17.00 8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Stor- gt. 94. Sogneprestens tlf. 84 277	lord.: sønd.:	18.00 —	11.00
<i>St. Elisabethsostrene</i> , Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487	sønd.:	8.00	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 21 783		8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447		19.00	11.00
HARSTAD: <i>St. Sanniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501	lord.: sønd.:	15.00 —	10.30
NARVIK: <i>Kristi Kongekirken</i> , Håreksgt. 82			15.30
SELFORS: <i>Vår Frelsers kirke</i> , Skipper Nilsensgt. 21, tlf. 52 072			Efter avtale

Vi ønsker alle våre kunder et godt nytt år!

Og begynner med noen svenske bøker i serien «kristna klassiker»:

Alf Härdelin: *Kyrka, Gudstjänst, Sakrament*, kr. 73,—.

—>— *Väg Ledning, Kristen Spiritualitet under tusen år*
(200—1200), kr. 79,—.

Charles Péguy: *Portalen till hoppets mysterium*, kr. 60,70.

Synpunkter nr. 1 og 2:

Walter Kasper: *Vad är en prest?*, kr. 13,75.

Gelineau: *Liturgi i morgon*, kr. 19,— (foreligger også på engelsk).

Engelske bøker:

John C. Olin: *Luther, Erasmus and the Reformation*, kr. 98,—.

Byzantine Art in the Collection of Soviet Museums, kr. 192,—.

René Voillaume: *Follow me*, kr. 39,10.

Parrinder: *Mysticism in the World's Religions*, kr. 53,—.

Cardinal Suenens: *Your God?*, kr. 26,10.

Vi har nå et usedvanlig godt utvalg i plater, gregoriansk, klassisk og folkemusikk. Bl.a. utmerkede innspillinger fra Bärenheiter. Noen eksempler:

Paderewski — *Sinphonie nr. 5*, kr. 68,—.

Mendelssohn Bartholdy — *Streichquintette*, kr. 68,—.

Händel: *Sieben Ouvertüren zu Oratorium und Opern*, kr. 68,—.

Dvorak: *Sextett, A-dur*, kr. 50,—.

Brahms: *Streichquintette*, kr. 50,—.

» *Klarinettensonaten, 1+2*, kr. 50,—.

» *Klarinettenquintett*, kr. 50,—.

Og meget, meget mer.

Vi vil også fra 20.1. ha salg på plater — 20%—50% avslag.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1.

Åpent kl. 9—16, lørdager 9—14.

LITURGISK KALENDER

JANUAR:

19. Ferial. Hebr. 8, 6-13. Mk. 3, 13-19.
20. Ferial eller Fabianus, pave og martyr eller Sebastian, martyr eller Jomfru Marias lørdagsmesse. Hebr. 9, 2-3.11-14. Mk. 3, 20-21.
21. 3. alm. søndag. Jonas 3, 1-5.10. 1. Kor. 7, 29-31. Mk. 1, 14-20.
22. Ferial eller Vincent, diakon og martyr. Hebr. 9, 15.24-28. Mk. 3, 22-30.
23. Ferial. Hebr. 10, 1-10. Mk. 3, 31-35.
24. Frans av Sales, biskop og kirkelærer. Hebr. 10, 11-18. Mk. 4, 1-20.
25. Apostelen Paulus' omvendelse, Ap.Gj. 22, 3-16 eller Ap.Gj. 9, 1-22. Mk. 16, 15-18.
26. Timotheus og Titus, biskoper. 2. Tim. 1, 1-8 eller Tit. 1, 1-5. Mk. 4, 26-34.
27. Ferial eller Angela Merici, jomfru eller Jomfru Marias lørdagsmesse. Hebr. 11, 1-2.8-19. Mk. 4, 35-40.
28. 4. alm. søndag. 5. Mos. 18, 15-20. 1. Kor. 7, 32-35. Mk. 1, 21-28.
29. Ferial. Hebr. 11, 32-40. Mk. 5, 1-20.
30. Ferial. Hebr. 12, 1-4. Mk. 5, 21-43.
31. Johannes Bosco, prest. Hebr. 12, 4-7.11-15. Mk. 6, 1-6.

FEBRUAR:

1. Ferial. Hebr. 12, 18-19.21-24. Mk. 6, 7-13.
2. Herrens fremstilling i templet. Mal. 3, 1-4. Hebr. 2, 14-18. Lk. 2, 22-40 (22-32).
3. Ansgar, biskop (påbudt memoria). Hebr. 13, 15-17.20-21. Mk. 6, 30-34.
4. 5. alm. søndag. Job 7, 1-4.6-7. 1. Kor. 9, 16-19.22-23. Mk. 1, 29-39.
5. Agathe, jomfru og martyr. Gn. 1, 1-19. Mk. 6, 53-56.
6. Paul Miki og ledsagere, martyrer. Gn. 1, 20-2, 4a. Mk. 7, 1-13.

NORDENS...

(Forts. fra s. 11)

problemer, situasjon og muligheter i et hyrdebrev til menighetene i Norden, som nu er utsendt: «Bær hverandres byrder». Avveiningen av innvandrerens rett til å bevare sin folkelige og religiøse egenart, og deres innpassning i våre egne kirkelige og kulturelle forhold og i vår sosiale virkelighet, må oppta oss alle. Det er et spørsmål som forlengst engasjerer dem selv, menighetene og de geistlige i våre land, men som ennå befinner seg på prøvestadiet, og krever megen omtanke og god vilje av alle parter.

MEDANSVAR I KIRKENS LIV

Hva gjør ellers en biskopskonferanse i arbeide? Den vurderer innkomne spørsmål og forslag. Den tar for seg og studerer rapporter og utdeler oppdrag. Den drøfter og tar stilling til de mange henvendelser fra sentralt kirkelig, romersk hold, og former svar som dermed inngår i Vatikanets helhetsbilde og styring av verdenskirkens enhet. Med det bredt virkende demokrati, den stadige rådspørring i mange instanser, som har preget Kirkens liv og ledelse siden Det annet Vatikanekonsil, har biskopskonferansene fått en stadig økende saksmasse og arbeidsbyrde, men også tilsvarende medansvar og innflytelse i Kirken som helhet, langt

ut over den enkelte biskops og konferansens eget myndighetsområde.

I de mange mindre saker på NBK's dagsorden denne gang, merket man seg ellers innbydelsen fra den polske biskopskonferanse til å være representert, når Polen annen uke i mai 1979 feirer 900-årsdagen for sin nasjonalhelgen St. Stanislas, etter alt å dømme med pave Johannes Paul II tilstede. Stockholms biskop Brandenburg — kanskje flere av de nordiske overhyrder — vil delta. Ellers oppmuntrer og støtter NBK etter evne møter og samarbeide på legfolksplanet, landene i mellom.

Til drøftelse denne gang var også spørsmål som fortsatt er under utredning både hos oss i Norden og i verdenskirken, og der det snart må treffes viktige avgjørelser, som reglene for den fjernere medvirken ved abortinngrep i sykehusenes praksis (for eksempel i tilnærmede nødsituasjoner), prinsippene for en sunn og avbalansert seksualundervisning av barn og unge, vårt økumeniske engasjement i en statskirke-situasjon som inntil videre den nordiske, reglene for inngåelsen av «blandede» ekteskap, de gjengiftes situasjon i Kirken, samordningen av landenes liturgiske praksis, planene om en fast diakontjeneste i menighetene.

Den neste nordiske bispekonferanse ble fastsatt til 30. april 1979 og de følgende dager.

Hallvard Rieber-Mohn

KIRKEN TAPER SØKNING

Undersøkelser av religionens betydning i Storbritannia og i Nord-Irland avslører at selv om kirkegangen er avtagende, holder de aller fleste på kristendommens ubestridte betydning.

The Tablet

Vår kjære søster Josefa Alfonsa Steinheuer døde i Oslo, den 21. 12. 78 i en alder av 75 år, etter 50 års virke i Norge. Den avdøde anbefales til de troendes forbønn.

ST. JOSEPHSØSTRENE

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Dominikus kirke	} Oslo
Lunden kloster	
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	
St. Olavs kirke	
Bispegården	} Arendal
St. Joseph's Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Franciskus Kirke	} Bergen
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	} Trondheim
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	} Tønsberg
St. Franciskusøstrenes Moderhus	
Øyenklinikken	} Tønsberg
St. Josephs Hosp., Drammen	
St. Torfinns Klinik, Hamar	} Tønsberg
St. Elisabeth Inst.	
St. Mikals Kirke	} Hønefoss
St. Mikals prestegård	
St. Theresia Hosp.	} Lillestrøm
St. Franciskus Hosp.	
St. Magnus Kirke	} Tromsø
St. Magnus presteg.	
St. Elisabeths Hosp.	} Trondheim
Vår Frue Kirke	
Bispegården	} Trondheim
St. Olavs Kirke	
Bispegården	} Tønsberg
St. Olavs Kirke	
St. Olavs Prestegård	} Tønsberg
St. Olavs Klinik	

Ved bestilling av olje:
Oslo 19 12 00 - Service 19 12 20

Unge norske katolikkernes forbund - Leire 1979

Påskeleiren for årets konfirmanter
9.—15. april 79 på Mariaholm

Juniorleir I for aldersgruppen 10—11 år
24. juni—1. juli 79 på Mariaholm

Juniorleir II for aldersgruppen 12—13 år
1.—8. juli 79 på Mariaholm

Tenleir I for aldersgruppen 14—15 år
11.—19. august på Stella Maris/Mandal

Tenleir II for aldersgruppen 16—17 år
10.—18. august på Mariaholm

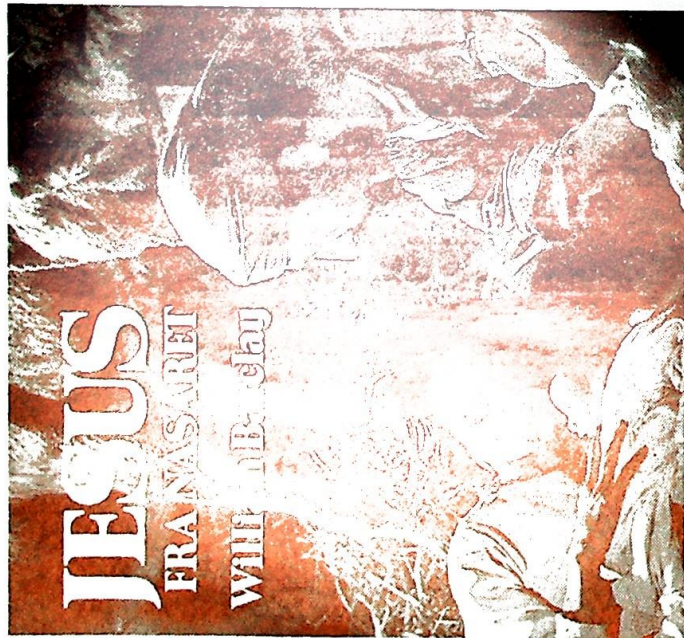
Nordisk Interrail for aldersgruppen over 18 år
7.—21. juli i Taize, Frankrike

Pilgrimsreise til Israel, ungdom over 18 år
30. juli—13. august

156178

Det gode budskap i ord og bilder... En gedigen gavebok!

JESUS FRA NASARET

278 sider. Pris kr. 98,-.

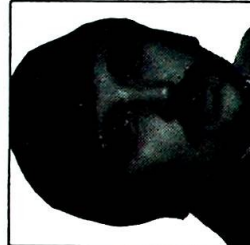
av den kjente teologen William Barclay. Illustrert med 124 store fargebilder fra Franco Zeffirellis film «Jesus fra Nasaret». Oversatt av forfatteren Gerd Grønvold Saue.

William Barclay, teolog og bibeloversetter, en av den engelsktalende verdens mest leste kristne forfattere, gir i denne boken en mektig og gripende fremstilling av Jesu liv, død og oppstandelse. På en levende måte formidler han det håp og de lengsler som Jesus og hans samtidige bar på. Han forteller også om datidens religiøse konflikter og om den romerske okkupasjonsmaktens brutale framferd mot et lidende folk.

124 praktfulle fargebilder levendegjør på en enkel, men spennende måte det 2000 år gamle budskapet om Jesus fra Nasaret.

«Det er godt å lese historien om Jesus i sammenheng. Jeg kunne nesten ikke stoppe underveis. Det er fortalt så spennende og dramatisk. Gerd Grønvold Saue har gitt den norske utgaven en god og enkel språkdrakt.»
Sokneprest Sindre Eide

«Mannen fra Nasaret engasjerer fremdeles. Han lever og er nær. Boken «Jesus fra Nasaret» vil gjøre ham mere virkelig for leserne. Den bør tilhøre alle norske hjem.»
Evangelist
Aril Edvardsen

«Jesus fra Nasaret er en bok som vil overraske mange ved å gjøre et gammelt tema nytt og engasjerende. ... en gavebok av høy klasse.»
Generalsekretær
Reidar Svoren

«Jesus fra Nasaret har et imponerende billedmateriale. Med alle sine autentiske detaljer fra miljø og kultur på Jesu tid, blir leseren trukket inn i en fjern historisk epoke på en levende måte.»
Landssekretær
Jorunn Kapstad

Andre aktuelle bøker: Helge S. Kvanvig: Gamle ord i ny tid · Håpet om en annen verden · Kjell O. Sannes: Dåpen og dens plass i kirken i liv · Irond Bakkevig: Kristus frigjør og forener · Arild Romarheim: Moderne religiøsitet.

ASCHEHOUG

FRA ØRKENEN:

ABBA AGATHON:

«Jeg har aldri sovnet inn med en anklage mot noen, og så langt det har vært meg mulig, har jeg aldri latt noen sovne inn med en anklage mot meg.»

«DAGENS KIRKE TRENGER ET KVINNELIG DIAKONAT»

lyder en uttalelse fra et møte som nylig ble avholdt i Freiburg (Internationales Diakonatszentrum). Biskopene blir her bedt om å gå inn for å gjenopprette et fast kvinnelig diakonat. Det blir understreket at forståelsen av det kvinnelige diakonat har utviklet seg positivt i katolske menigheter verden over. «Har man en embedsoppfatning i pakt med Det annet Vatikankonsils kirkeforståelse,» sier dogmatikeren professor Peter Hünermann, «vil man ikke ha noen betenkeligheter mot et kvinnelig sakramentalt diakonat.»

(KNA)

PAVEN — JØDENES VENN

Pave Johannes Paul II, ennå best kjent som biskop Karol Wojtyła, skal ifølge den jødiske lederen Joseph I. Lichten ha hjulpet jøder unna nazistenes hender under annen verdenskrig. Ifølge Lichten skaffet Wojtyła jødene skjulesteder eller utstyrte dem med falske ariske papirer.

Joseph Lichten som er leder for jødesamfunnet «B'nai Brith» i Roma, sa også at Wojtyła var aktiv i en undergrunnsbevegelse av kristne ungdomskrefter som hadde som formål å hjelpe jøder.

Nazistene svartelistet Wojtyła og han ble gjemt i kjelleren til en polsk kardinal slik at han unngikk arrestasjon. Der opp-

GUSTAV THIELEMANN
Pølse- og hermetikkfabrikk
Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

FORSIKRINGSAKTIESELSKAPET LIVSFORSIKRINGSELSKAPET
VESTA HYGEA
MED TANKE PÅ FREMTIDEN

A/S Kr. Madsens Bok- og Papirhandel
Leppen - Bryggen 5 - Telefon (05) 21 14 82
BERGEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S
Bakeri og Konditori
Drammen

HOPSDAL & DAHL A/S
Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyrsforretning
TORNØEGARDEN - BERGEN

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Georg og Otto Foerster
Tlf. 21 69 06

EDVARDSEN & NORHEIM A/S
Autorisert installatør
Radio og Elektrisk utstyr
Tlf. 11 220 - Fredrikstad

T. S. JACOBSEN
BEGRAVELSESBYRÅ
Ullevålsvn. 1 - Oslo
Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

RUSTFRITT STÅL
Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1
Telefon (02) 33 36 24   Telegr.adr.:
33 55 25   Rustfriknut

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI
Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

NEBB
Stedet for alt elektrisk
ØVRE SLOTISGATE 8, OSLO

holdt han seg helt til tyskerne forlot Krakow.

— Det er interessant at kardinal Wojtyła har kjent jødene som barn, ungdom og voksen. Han gikk på skole med dem

fra barnsben av, og hans beste venn og tidligere skolekamerat, Jerry Kluger, er jøde, uttalte Lichten.

(Dagbladet)

«Jordens salt og verdens lys»

Også høsten 1978 samlet Legmannsrådet i O.K.B. representanter fra menighetene til møte på Mariaholm. Denne gang var temaet at vi kristne skal være «jordens salt og verdens lys.» Deltagerne stilte seg selv spørsmål om de tar de praktiske og logiske konsekvenser av å være kristen i Norge idag. I arbeidsgrupper belyste man forskjellige aspekter ved dette. Her gjengir vi tanker som kom frem i den gruppen som tok opp kjærligheten — til våre nærmeste, i familien, på arbeidsplassen, i menigheten, i naboskapet. Tror vi samfunnet løser problemene for vår neste i åndelig eller materiell nød? Hvordan prioriterer vi anvendelsen av vår tid og penger?

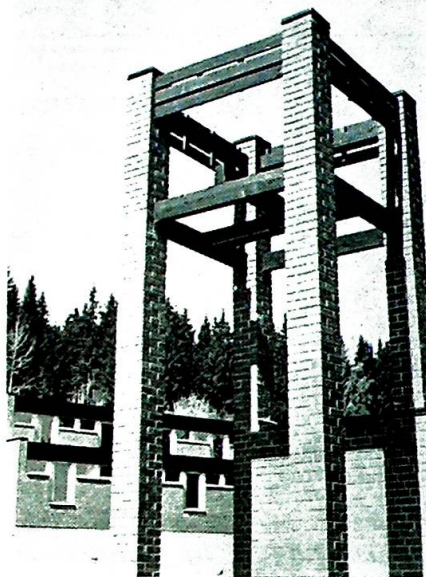
Familien: Kjærligheten i familien er grunnlaget for alt, men en selvutslettende, altoppførende kjærlighet ville være en feil målsetning. Familien bør organiseres slik at også de andre familiemedlemmer får en sjanse til å vise kjærlighet, det vil si offervilje, samarbeidsvilje osv.

Ungdommen lever i et veldig tøfft miljø i skolen, i ungdomsflokkene. De er på vakt hele tiden, nervene er i spenning. Når de kommer hjem, utløses denne spenningen. De avreagerer, «eksploderer» i det trygge, hjemlige miljø; de krangler med hverandre, sier hårreisende ting. Vi kan vise vår kjærlighet ved at vi forstår dette, at vi er tålmodige. Forøvrig anser vi det som opplagt at en mild strenghet er en form for kjærlighet og omsorg.

Økonomien i familien er et ømtålelig emne som forutsetter at vi viser kjærligheten som solidaritet, forståelse og undertrykking av egoismen.

Kjærligheten er satt på prøve av det enorme presset som kommer utenfra og som kan tvinge familien til å feilprioritere: materialisme i stedet for ekte kjærlighet.

Arbeidsplass: Det blåser en hard vind både i høyere og lavere skikt. Problemet «duger — duger ikke» kan løses med kjærlighet. Ikke si at «du klarer

det aldri», «du har ikke en sjanse» osv. Man kan heller si noe oppmuntrende eller henlede vedkommendes oppmerksomhet på oppgaver, stillinger hvor han/hun kan lykkes bedre. Forandringen skal ikke oppfattes som et nederlag, men som en bedre sjanse.

Verre er de situasjonene hvor en provokatør utfordrer en ærlig arbeidende gruppe. I dette tilfelle bør vi være solidariske med gruppen. Når det gjelder andre kriser, konstaterer vi at bedriftenes sosialkurator ofte kommer inn for sent, når skaden er skjedd.

Som katolikker må vi gjøre det forebyggende arbeid, det vil si dempe spenningene, oppfordre til større menneskekjærlighet og mindre egoisme.

Samfunnet, naboskapet: Samfunnet kan ikke gi alt, men også vi har våre begrensninger. Teoretisk sett burde vi komplettere hverandre: samfunnet gir trygder og sosiale ytelser. Vi gir vennlighet, medmenneskelighet og vi fyller visse økonomiske mangler som samfunnet overser.

I praksis oppstår situasjoner hvor vi må korrigere samfunnets tiltak, fordi disse kan virke mot sin hensikt. Det vil si: samfunnet mener å gi en støtte, mens det i virkeligheten utdyper et problem: falsk humanisme.

Generelt kan det sies at vår medfølelse, forståelse og kjærlighet øker med avstanden, hvor det ingen fare er for at vi blir involvert.

Menighet: Her har vi en sjanse til å få respons. Vi kan vise at vi kan komme bort fra «søndags-katolisismen». Vi kan vise vår kjærlighet ved å bære en del av lasset, ved å gi ekte vennlighet og kjærlighet til de nye medlemmene og ved å være gode representanter for den katolske tro i vårt hverdagsliv.

En orientering om «rikets tilstand» ble også gitt av biskop Gran. Her viser vi til referater i «Broen» og «Klippen».

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarlig redaktør: Else-Britt Nilsen O.P.

Faste medarbeidere: Liv Greni, Aage Hauken O.P., Ella McGeorge, Kjell Arild Pollestad O.P., Gunnell Vallquist.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5. Oslo 1, telefon 20 72 26.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 70 pr. år.
Kr. 35 1/2 år. Utlandet (ikke Skandinavia) kr. 80.

Annonser: 10 dager før utg.dagen 24 nr. årlig. — Postgiro 20 46 480